

emcdda.europa.eu

YHTEENVETO — ERITYISKYSYMYKSET: HUUMERIKOKSET: TUOMIOT JA MUUT SEURAAMUKSET

Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus

Vuosiraportti 2009: Huumeongelma Euroopassa

Julkaistavaksi klo 10.00 Keski-Euroopan aikaa (CET) – 5.11.2009

Johdanto

Tässä erityiskysymyksessä⁽¹⁾ tutkitaan ensimmäistä kertaa rikoksentekeijöiden Euroopan unionissa saamia rangaistuksia huumelainsäädännön rikkomisesta. Analysoimalla viimeisten vuosien tilastoja tässä raportissa pyritään vastaamaan kysymykseen, mikä on todennäköisin seuraamus poliisin kiinni ottamalle rikoksentekeijälle huumeiden hallussapidosta tai käytöstä tai huumeiden välityksestä tai kaupasta.

Huumeiden käyttäjien ja huumeikauppiain tuomiot

- Noin 17 maata ilmoitti erikseen huumausaineiden käyttör rikoksista ja huumausaineiden välitysrikoksista annetut tuomiot.
- 13 maata 26:sta ilmoitti erikseen huumausaineiden käyttör rikoksista ja huumausaineiden välitysrikoksista annetut rangaistuksen muodot (esim. vankeus, sakko, yhdyskuntapalvelu).

Oikeustoimien keskeyttäminen

- Kaksitoista maata pystyi antamaan tietoa virallisista tai epävirallisista poliisin tai syyttäjän tutkimatta jättämisen määristä, ja joitakin viitteitä näistä määristä oli saatavilla viidestä muusta maasta. Kahdeksan maata ei antanut minkäänlaista tietoa näin "vähäisestä" määrästä.
- Suuntaa-antavassa vertailussa, jossa käytettiin kuuden maan tilastoja, kirjaamattomien tapausten osuus oli 25–90 prosenttia edellisestä vuonna ilmoitetuista huumausainerikoksista.

Seuraamustyytit

- **Tšekissä, Tanskassa, Saksassa, Ranskassa, Latviassa ja Alankomaissa** käyttör rikoksista sai todennäköisimmin sakkorangaistuksen, kun taas **Puolassa ja Kroatiassa** sai todennäköisimmin ehdollisen vankeusrangaistuksen. **Italiassa, Itävallassa, Portugalissa, Slovakiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa** käyttör rikoksista tuomittu sai pääasiallisesti varoituksen tai hänet tuomittiin ehdolliseen rangaistukseen.
- Monet poliisin kiinni ottamat huumeiden käyttäjät eivät joudu oikeuteen, mutta jotkut oikeudessa huumeiden käytöstä tai hallussapidosta tuomituista menevät suoraan vankilaan. Huumerikoksen toistuva uusiminen – saatavilla olevien rajoitettujen tietojen mukaan jopa 60 prosenttia on rikoksen uusijoita – voi selittää osan tästä.
- Välitysrikoksissa vankeusrangaistus oli yleisin seuraamus. **Tšekin tasavallassa, Saksassa, Portugalissa ja Slovakiassa** useimmat vankeusrangaistukset olivat ehdollisia. Kahdessa jäsenvaltiossa

⁽¹⁾ Vertailujen tarkkuutta rajoittavat eroavuudet käytetyissä määritelmässä ja terminologiassa, tiedonkeruujärjestelmissä ja tilastoyksiköissä sekä niiden laskentasaännöissä. Yksityiskohtaista tietoa on erityiskysymyksessä ja sen verkkoliitteessä.

(**Alankomaat ja Yhdistynyt kuningaskunta**) yli 10 prosentille välitysrikoksista tuomituista määrättiin yhdyskuntapalvelua.

- Kun rikoksen tyyppiä ei ollut eritelty kansallisissa tiedoissa ja kaikkien rikosten rangaistusten määriä verrattiin, ilmeni selvästi, että sakkoja käytettiin usein **Irlannissa, Luxemburgissa, Unkarissa ja Ruotsissa**, kun taas ehdollinen vankeusrangaistus oli yleisin seuraamus **Bulgariassa ja Romaniassa**.
- Verrattaessa kolmea maata, joissa on samanlainen oikeusjärjestelmä, kulttuuritausta ja käyttömallit, **Suomessa** oli vähiten niitä, jotka saivat vankeusrangaistuksen vähäisistä huumausainerikoksista, kun taas **Ruotsissa** tuomittiin vakavimmista rikoksista enemmän ehdottomiin vankeusrangaistuksiin ja **Norjassa** hyödynnettiin enemmän yhdyskuntapalvelua.
- Ainoastaan **Irlanti, Unkari, Alankomaat, Puola ja Yhdistynyt kuningaskunta** ilmoittivat yhdyskuntapalvelun merkittävästä käytöstä — useimmissa seuraamusilmoituksissa tämä seuraamustyyppi näyttää olevan erittäin harvinainen.

Rangaistusten pituus

- Kolmesta maasta ilmoitti annettujen vankeusrangaistusten pituuden, vaikka ei aina suoraan vertailukelpoisessa muodossa. Jotkin pienet maat ilmoittivat kaikki vuoden aikana annetut yksittäiset rangaistukset, kun taas suuremmat maat ilmoittivat ”keskimääräisen rangaistuksen”.
- Keskimääräinen vankeusrangaistus käyttö- ja hallussapitorikoksista oli 1–29 kuukautta
- Välitysrikosten keskimääräiset rangaistukset vaihtelivat yhdestä kuukaudesta (vähäinen myynti) 38 kuukauteen (huumausainekauppaan liittyvät vakavat rikokset).
- Pitkät vankeusrangaistukset olivat suhteellisen harvinaisia. Tilastot tukevat olettamusta, jonka mukaan Euroopassa ei juuri ole ”huumeaparoneja” tai ”huumelordeja” ja heitä on vaikeampi rangaista kuin pieniä, näkyvämpiä välittäjiä.

Tuomiot huumeittain

- **Tšekin tasavalta, Kypros, Alankomaat, Portugali, Slovakia ja Yhdistynyt kuningaskunta** ilmoittivat, mitkä huumeet johtivat tuomioon. Nämä rajalliset tilastot osoittavat, että keskimääräiset tuomiot erosivat huumeen tyyppin mukaan jopa niissä maissa, joissa lainsäädännössä ei tehdä eroja eri huumeiden välillä. Tämä viittaa siihen, että tuomioistuimet katsovat, että eri huumeisiin liittyvien haittojen määrässä tai vakavuudessa on olemassa muitakin eroja kuin lainsäädännössä esitetyt.

Hoitoon ohjaaminen tai neuvonta

- Vaikka Euroopassa kannatetaan yksimielisesti huumausaineiden väärinkäyttäjien hoitoon ohjaamista rankaisemisen sijasta, 14 näistä 26 maasta ei antanut tilastotietoja tällaisista seuraamuksista.
- Toimintalinjojen suunnittelun kannalta on ratkaisevaa se, että hoitojen onnistumista on mahdotonta arvioida, jos hoitoon tulevien henkilöiden kokonaismäärää ei lasketa.

Mahdollinen arviointiväline

- Viimeisimmässä EU:n huumeidenvastaisessa toimintasuunnitelmassa jäsenvaltioita pyydetään varmistamaan huumepolitiikan jatkuva arviointi. Prosessin arviointi käyttämällä tilastoja tuomioista ja muista seuraamuksista sen ymmärtämiseen, miten oikeudelliset muutokset on toteutettu, on suhteellisen yksinkertainen mutta tärkeä askel. Arviointi auttaa maita saamaan selville, miten suurin osa rikosentekijöistä siirtyy rikosoikeusjärjestelmän ulkopuolelle: tapahtuuko se lainsäätäjien tarkoituksellisesti vai muilla tavoin. Arviointi voi myös edistää järjestelmän vaikuttavuuden ja tehokkuuden mittaamista.